

Marking Scheme
Strictly Confidential
(For Internal and Restricted use only)
Senior Secondary School Examination, 2026 (XIIth)
SUBJECT NAME: - .....NEPALI..... (Q.P. CODE.....24.....)

General Instructions: -

1	The CBSE has decided to introduce On Screen Marking (OSM) for the evaluation of Class XII answer Book with the 2026 Examination.
2	You are aware that evaluation is the most important process in the actual and correct assessment of the candidates. A small mistake in evaluation may lead to serious problems which may affect the future of the candidates, education system and teaching profession. To avoid mistakes, it is requested that before starting evaluation, you must read and understand the spot evaluation guidelines carefully.
3	“Evaluation policy is a confidential policy as it is related to the confidentiality of the examinations conducted, evaluation done and several other aspects. Its leakage to public in any manner could lead to derailment of the examination system and affect the life and future of millions of candidates. Sharing this policy/document to anyone, publishing in any magazine and printing in Newspaper/Website, etc. may invite action under various rules of the Board and IPC.”
4	Evaluation is to be done as per instructions provided in the Marking Scheme. It should not be done according to one's own interpretation or any other consideration. Marking Scheme should be strictly adhered to and religiously followed. However, while evaluating, answers which are based on latest information or knowledge and/or are innovative, they may be assessed for their correctness otherwise and due marks be awarded to them. In Class-XII, while evaluating two competency-based questions, please try to understand given answer and even if reply is not from marking scheme but correct competency is enumerated by the candidate, due marks should be awarded.
5	The Marking scheme carries only suggested value points for the answers. These are in the nature of Guidelines only and do not constitute the complete answer. The students can have their own expression and if the expression is correct, the due marks should be awarded accordingly.
6	The Head-Examiner must go through the first five answer books evaluated by each evaluator on the first day, to ensure that evaluation has been carried out as per the instructions given in the Marking Scheme. If there is any variation, the same should be zero after deliberation and discussion. The remaining answer books meant for evaluation shall be given only after ensuring that there is no significant variation in the marking of individual evaluators.
7	Evaluators will mark (✓) wherever answer is correct. For wrong answer CROSS 'X' be marked. Evaluators will not put right (✓) while evaluating which gives an impression that answer is correct and no marks are awarded. This is most common mistake which evaluators are committing.
8	If a question has parts, please award marks on the right-hand side for each part in the OSM Portal. Marks awarded for different parts of the question will be totaled up by the OSM System.
9	If a question does not have any parts, marks must be awarded in the left-hand margin in the OSM Portal. This may also be followed strictly.

10	No marks to be deducted for the cumulative effect of an error. It should be penalized only once.
11	A full scale of marks <u>80</u> (example 0 to 80/70/60/50/40/30 marks as given in Question Paper) has to be used. Please do not hesitate to award full marks if the answer deserves it.
12	Every examiner has to necessarily do evaluation work for full working hours i.e., 8 hours every day and evaluate 20 answer books per day in main subjects and 25 answer books per day in other subjects (Details are given in Spot Guidelines). This is in view of the reduced syllabus and number of questions in question paper.
13	<p>Ensure that you do not make the following common types of errors committed by the Examiner in the past:-</p> <ul style="list-style-type: none"> • Answers marked as correct, but marks not awarded. (Ensure that the right tick mark is correctly and clearly indicated. It should merely be a line. Same is with the X for incorrect answer.) • Half or a part of answer marked correct and the rest as wrong, but no marks awarded.
14	While evaluating the answer books if the answer is found to be totally incorrect, it should be marked as cross (X) and awarded zero (0) Marks.
15	The Examiners should acquaint themselves with the guidelines given in the "Guidelines for Spot Evaluation" before starting the actual evaluation.
16	The candidates are entitled to obtain photocopy of the Answer Book on request on payment of the prescribed processing fee. All Examiners/Additional Head Examiners/Head Examiners are once again reminded that they must ensure that evaluation is carried out strictly as per value points for each answer as given in the Marking Scheme.
17	If a candidate attempts both alternatives/options in a question where only one option/ alternative is required to be attempted, the Evaluator shall award marks in both the options. The system will take the higher of two scores and disregard the other response.
18	In a question having two options/alternatives, if a candidate has attempted only one, then the evaluator shall mark "NA" (Not attempted) against the option that has not been attempted by the candidate.

SERIES : RQ3SP

SET-4

प्रश्नपत्र कोड - 24

SUBJECT CODE-124

2026

MARKING SCHEME

EXPECTED ANSWER / VALUE POINTS

GRNERAL INSTRUCTIONS:

- 1) Instructions of the marking scheme should be followed carefully.
- 2) Expected Answer or key answer given in the marking scheme. Evaluators should give marks keeping in view the marking scheme and based on student's answers written in their own words.
- 3) The value points have been given in right side of each question.

प्रश्न संख्या	भाग - एक वस्तुपरक प्रश्नहरू (छन्द-अलङ्कार)	अंक
1		12x1=12
i.	D. छन्दको नियममा आधारित कविता।	
ii.	C. छन्दशास्त्रलाई आचार्य पिङ्गलले रचना गरेकाले।	
iii.	B. आ, ई, ऊ, ए।	
iv.	A. गति।	
v.	C. शिखरिणी छन्द।	
vi.	B. sss र ।।।	
vii.	D. गहना वा आभूषण।	
viii.	A. उपमा अलङ्कार।	
ix.	B. एउटै शब्द वा वाक्यमा दुई वा दुईभन्दा बढ्ता अर्थ लुकेको।	
x.	A. अर्थ अलङ्कार।	
xi.	D. कमल झैं कोमल मुख।	
xii.	C. तीन।	

2		8x1=8
i.	C. पुष्पको रूपमा।	
ii.	A. मुखसँग।	
iii.	B. विधातालाई।	
iv.	D. फूल।	
v.	B. पुतलीले।	
vi.	C. कवि।	
vii.	A. फूलले।	
viii.	D. भ्रमर, भँवरा।	
	भाग - दुई वर्णनात्मक प्रश्नहरू	
3		5x2=10
i.	जसे, मालिनी, धने, बड़ासाहेब, राइटर, सञ्चमान, चैनधोज सरदार, चैनधोज सरदारनी, दोकाने बाजे, रेलको ड्राइभर (टेसु), चियावाला सरदार, बेहरा, बेहरानी, आदि।	
ii.	जसे हट्टाबाहर मालिनीको कारणले भएको थियो। जसे मातेर घरि-घरि मालिनीको घरमा गई मालिनीलाई सताएर बिहे गर्छु भनेका कारण मालिनीले बड़ासाहेबलाई भनेपछि उ हट्टाबाहर भएको हो।	
iii.	कमानमा बड़ासाहेबसँग चैनधोज सरदारको धेरै कुराको कारोबार चल्यो। यदि हट्टाबाहर भएको जसेलाई राख्दा थाहा पायो भने कारोबार बिग्रन्छ भनेर उनको घरमा जसेलाई राख्न सकिएन।	
iv.	बड़ासाहेबले मालिनीलाई आफ्नो छोकड़ी बनाएर राख्ने प्रस्ताव बारम्बार राखेको कारण त्यहाँबाट बाँच्ने उपाय जसेलाई भेटेर मात्रै हुन्छ भन्ने लागेर मालिनीलाई जसेको यादले सताउन थाल्यो।	
v.	तरुण अवस्थामा नै आफु विधवा हुनुपरेको वा भरखरै आफ्नो लग्ने मरेको हुनाले जसे बारम्बार उसको घरमा आउँदा गाउँ समाजले केही भन्छ कि भन्ने कारणले गर्दा मालिनीलाई अप्ठ्यारो लागेको थियो।	

		3x2=6
4.		
i.	लेखनाथ पौड्याललाई कविशिरोमणि उपाधिले विभूषित गरिएको थियो।	
ii.	मुटुको व्यथा, ध्रुव, मुकुन्द इन्दिरा, प्रह्लाद, अन्धवेग, बोक्सी, भक्तभानुभक्त, म, प्रेमपिण्ड, भतेर, अमरसिंह, भीमसेनको अन्त्य, आगो र पानी, तपोभूमि, चिसोचुल्हो आदि।	
iii.	पारिजातको अर्को नाम विष्णुकुमारी वाइबा हो।	
5.	उज्यालीको लोग्नेको कुनै कमाइ नभएको र आम्दानीको बाटो नभएकै कारण सँगै बस्दा केटाकेटी भइदिए कसरी हुर्काउने, पढाउने र बडाउने भन्ने सोचेर उसले कहिले पनि केटाकेटी नहुने औषधि खाएकी थिई।	2
6.	रानुका बाबुको नाम प्रमोदप्रसाद र आमाको नाम सानीबज्यै हो।	2
7.	“आमा ! ए आमा !! पुष्ट कण्ठबाट निस्केको त्यो मीठो र तीब्र स्वर पर्वतको कुना कुनामा पस्न गयो।” यहाँ आमालाई बोलाउने पात्रको नाम ‘सानी’ हो। उसको घरमा बास माग्नको निम्ति एउटा यात्री आएका कारण उसले आमालाई बोलाएकी हो।	2
8.	रानुका भनाइमा उत्तम मानिस अर्काको सेवा गरेर आफ्नो स्वार्थ पूरा गरी सन्तुष्ट हुन्छन्। मध्यम मानिस आफ्नो स्वार्थ पूरा गरेर अर्काको भलो चाहन्छन्। अधम मानिस अरूलाई पीडा दिएर आफ्नो स्वार्थ पूरा गर्छन्।	3
9.	उज्याली माइत घरमा उसका दाज्यू भाउज्यूसँग बसेकी थिई। उसलाई बिहे गरेर केटाकेटी जन्माउने इच्छा भए पनि गरीबीको कारण सम्भव नहुनु र त्यसैको कारण लोग्नेसँग बस्ने इच्छाबाट वञ्चित हुनु नै उसको विशेष मनको पिर थियो। अथवा यात्रीले सानीलाई भान्साको निम्ति असल पुरानो चामल एक मानो, एक चौथाइ दाल, दुई पैसाको तरकारी, दुई आनाको घ्यू, नून, मसला, बेसार, दाउरा, लालटीनमा हाल्ने मट्टितेल आदि समान ल्याइदिई।	3

10.	निबन्धकारले हाइ हाइ अंग्रेजी निबन्धको अन्तमा अंग्रेजी पढ्नेलाई धेरै फाइदा छ भनेका छन्, जस्तै: अंग्रेजी पढ्नेलाई कुलीनका छोरी, बाबूसाहेबलाई मेच, स्कूलमा छडी, कलेजमा दाही, व्यापारका केन्द्रमा पैसा, परराष्ट्रमा इज्जत, भाषानुवादमा बोलावट, विदेशमा रवाफ, स्वदेशमा धाक, साथीभाइमा नाक, घण्टामा पचास र संसारमा सुवास जस्ता सबै कुरा अंग्रेजीमै छन्।	2
11.	जसरी सयपत्री फूल मल-जल बिना नै रूखो पाखा भित्ता जहाँ कहीं ढकमक फुलेर अरुलाई खुशी दिन्छ त्यसरी नै नेपाली जाति पनि, जंगल, भीर, पखेरा जस्तै ठाउँमा पनि खुशी भएर जिन्दगीको मार्ग सहर्ष पैलाउँछन्।	2
12.	निबन्धकार विष्णुराम राईले सयपत्री फूललाई नेपाली जातिसँग, सुनसँग, सुन्तलासँग, गौतमबुद्धको वस्त्रसँग, भारतको राष्ट्रिय झण्डामा रहेको केसरी रंग आदिसँग तुलना गरेका छन्। अथवा हामीले अंग्रेजी भाषालाई जति नै महत्त्व दिए तापनि आफ्नो भाषाप्रति माया गर्नुपर्छ। हामीले आफ्नो भाषालाई हेला गर्नु भने भाषासँग सम्बन्धित संस्कार-संस्कृति, भेष-भुषा, परिचय आदि सबै कुरा लोप भएर जानेछन्। त्यसैले भाषा प्रेममा हामी लाग्नुपर्छ भन्ने मूलभाव 'हाइ हाइ अंग्रेजी' निबन्धको रहेको छ।	4
13.	नाटक भनेको नक्कल पार्नु, अभिनय गर्नु, स्वाङ पार्नु, हावभाव प्रदर्शन गर्नु आदि हो।	2
14.	नाटकको सफलता र असफलताको बारेमा एरिष्टोटलको भनाइ: कुनै पनि नाटकको सफलता र असफलताको लेखाजोखा नाटक पढेर पनि गर्न सकिन्छ साथै मञ्चन गरेर पनि गर्न सकिन्छ।	3
15.	काखशून्य भएकी आमाको वेदना, विधवा नारीको पीडा, समाजमा शोषण, अन्याय र पक्षपात, एकोहोरो नीति, भाइ भतिजावादको विरोध, भ्रष्टाचार जस्ता कुराहरूको आवाज बन्दै क्रान्ति गरेकी थिई।	3
16.		3x2=6

i.	आधुनिक भाषा वैज्ञानिकहरूले आर्यभाषा वा भारोपेली भाषाको उत्पत्ति स्थल रूस, इरान र तुर्कीको बीचमा पर्ने ककेसिया भन्ने ठाउँ हो भनेका छन्।	
ii.	कुनै भाषाहरूका कति कुराहरू मिल्ने र कति नमिल्ने भएकाले एवं भिन्नाभिन्नै भाषापरिवारका भाषाहरू भएका कारणले पनि संसारमा रहेका जातिहरू माझ कुनै भाषा सजिलै बुझ्ने र कुनै नबुझ्ने कारणहरू हुन्।	
iii.	नेपाली भाषाको पहिलो सामाजिक उपन्यास रूपमति हो। यो रुद्रराज पाँडेले लेखेका हुन्।	
17.	<ul style="list-style-type: none"> - भूमिका - विषयवस्तु - उपसंहार 	5
18.	<p>पठाउनेको ठेगाना/सम्बोधन/तारिक</p> <ul style="list-style-type: none"> - सम्बोधन - पत्रको मुख्य भाग - अन्त गराइ/पाउनेको ठेगाना 	5